

"Evet, çünkü hakikatte hakiki kemal-i etem öyledir. İşte, şu kesin hikmeti şudur ki:.." Devamıyla izah eder misiniz?

"Evet, çünkü hakikatte hakiki kemal-i etem öyledir. İşte şu esrarın hikmeti şudur ki:

"İnsan çendan bütün esmaya mazhar ve bütün kemalata müstaidir. Lakin iktidarı cüz'î, ihtiyarı cüz'î, istidadı muhtelif, arzuları mütefavit olduğu halde binler perdeler, berzahlar içinde hakikati taharri eder. Onun için hakikatin keşfinde ve hakkın şuhudunda berzahlar ortaya düşüyor. Bazılar berzahtan geçemiyorlar. Kabiliyetler başka başka oluyor. Bazıların kabiliyeti, bazı erkân-ı imaniyenin inkişafına menşe olamıyor."

"Hem esmanın cilvelerinin renkleri, mazhara göre tenevvü ediyor, ayrı ayrı oluyor. Bazı mazhar olan zat, bir ismin tam cilvesine medar olamıyor."

"Hem külliyet ve cüz'iyet ve zılliyyet ve asliyyet itibarıyla cilve-i esma, başka başka suret alıyor. Bazı istidat, cüz'iyetten geçemiyor ve gölgeden çıkamıyor. Ve istidada göre bazen bir isim galip oluyor, yalnız kendi hükmünü icra ediyor. O istidatta onun hükmü hükümler oluyor. İşte şu derin sırta ve şu geniş hikmete esrarlı, geniş ve hakikat ile bir derece karışık bir temsil ile bazı işaretler ederiz."(1)

Burada çoğu insanın, Allah'ın isimlerine mükemmel bir ayna ve tam bir mazhar olamamasının ve imanın bütün rükünlerini kemaliyle idrak edememesinin sebepleri izah ediliyor.

Evliyanın hepsi imanın altı rükününe yakinen inandıkları gibi, bu rükünlerin teferruatında da yine ittifak etmişlerdir. Mesela, hepsi kitaplara imanda ittifak etikleri gibi Kur'an'ın her bir ayetine, her bir hükmüne inanma konusunda da yine ittifak hâlinedirler.

Hiçbir veli, keşfine dayanarak bunların aksini söylememiştir. Zaten hakikate muhalif bir iddiaya keşif denilmez.

Nur Külliyyatı'nda en büyük gayesi **“tahkikî iman sahibi olmak ve cennete layık bir kıymete ermek”** olan insanın, bu gayesine ulaşması noktasında çok hakikat dersleri verilmiştir.

Sadece bir kaçını hatırlayalım:

“Tevhîd ve vahdette cemâl-i İlâhî ve kemâl-i Rabbânî tezahür eder. Eğer vahdet olmazsa, o hazîne-i ezeliye gizli kalır.”(2)

“Ve keza, şuurî olmaksızın, senin lehine ve aleyhine çok fiiller cereyan etmektedir. O fiiller şuurî oldukları hâlde, şuurun taallûk etmediğinden sâbit olur ki, o fiillerin fâili bir Sâni-i Zîşuuûr'dur.”(3)

Hakikate ulaşmanın usullerinde biri de keşif ve müşâhededir. **“Herkes ayinesinin müşâhedesine tabidir.”** kaidesinde, her veli, kendi kalb ayinesinde mazhar olduğu esmaya tabidir. Yani hangi isme daha ileri derecede mazhar olmuşsa hakikatleri o mazhariyetin ışığında değerlendirir.

Bir cismin gerçek boyuna **“hakikat”** dersek, bu hakikat içbükey ve dışbükey aynalarda farklılık gösterir.

Üstad Hazretleri [İnsan Penceresi'nin](#) son kısmında, **“Hayâтта hissiyat sûretinde kaynayan memzuç nakışlar, pek çok esmâ ve şuûnât-ı zâtiyeye işâret eder...”** buyurur. İnsanların simaları gibi ruhları da birbirinin aynı değildir. Bütün ruhlarda aynı manevî nakışlar bulunmakla birlikte, bazı ruhlarda zekâ, bazılarında hafıza, bir kısmında ümit, bir kısmında korku, bazılarında belli bir sanata meyil daha fazla olabilmektedir. İşte bu değişik hissiyatların farklı şekilde istimal edilmeleriyle de insanlarda farklı esma tecelli etmekte ve aynı hakikat, kişinin iç âleminin rengine boyanmakla ve değişik şekillerde ifade edilebilmektedir.

Bu hakikat, bu dalın tamamında **Zühre, Katre, Reşha** misalleriyle işlenmiştir. Ve Üstadımız bu misalin **“hakikate dar geldiğini”** de bilhassa beyan etmiştir. Bu darlık, kişilerin kabiliyetlerinin bütün hakikatleri kemaliyle anlamalarına kâfi gelmediğini ifade eder.

Berzah yani perdelerin çokluğu hepsinin ihata edilmesini mümkün kılmaz. İnsanın binlerce hissiyatı ve arzusu, berzahlarda dolaşır, çok kimse bu perdelerde takılıp kalıyor, bir diğerine intikal edemiyor. Bu berzahlar; Allah'ın her bir isminin galiben tecelli ettiği bir alandır. Tecelli eden bütün isimleri okumak için küllî bir nazar lazımdır ki, buna herkes muvaffak olamaz.

Diğer bir sebep ise; mazhar olunan ismin cüziyet ve külliyyet mertebesidir. İnsan

bu isimlerin belki cüz'isine mazhar olabiliyor; lakin külliyet makamına geçmesi çok zor oluyor. Bu da imanın inkişafındaki mertebelerden kaynaklanıyor. Cenâb-ı Hakk'ın sadece vücud sıfatına hasr-ı nazar eden Vahdet-i Vücutçular, diğer sıfatlara kemal manada intikal edemiyorlar.

Peygamber Efendimiz (asm) ve onun nurlu meyveleri olan sahabe efendilerimiz, küllî bir nazarla isim ve sıfatların tecellilerini kemaliyle okumuşlardır. Sair meslek ve meşreplerin eksik ve noksanlıkları bu meslekte görülüyor. Sahabe mesleğinde giden zatların ekserisi de bu hakikate mazhar olmuşlardır.

Dipnotlar:

- 1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz.](#)
- 2) bk. [Şuâlar, İkinci Şua, Birinci Makam.](#)
- 3) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Katre.](#)